

Letno poročilo – 2018

NSP je bil – ob naraščajočem zavedanju pomena učinkovitih načinov plačevanja za gospodarstvo in družbo kot celoto – ustanovljen z namenom zagotoviti ustrezen dialog med različnimi deležniki na trgu plačilnih storitev.

Kazalo vsebine

Uvodna beseda	1
1. Povzetek aktivnosti NSP v letu 2018	2
2. Aktivnosti NSP v okviru delovnih skupin.....	3
2.1. Delovna skupina za pripravo načrta dela NSP	3
2.2. Delovna skupina za obravnavo tematik, povezanih z varnostjo plačil.....	4
3. Ostale tematike, obravnavane v okviru NSP	5
3.1. Takojšnja plačila	5
3.2. Aktivnosti s področja vzpostavitve enotnega vmesnika za varno komunikacijo med ponudniki plačilnih storitev v Sloveniji.....	6
Pogled naprej.....	7

Uvodna beseda

Spoštovani!

Za nami je peto leto delovanja Nacionalnega sveta za plačila (NSP) in z zadovoljstvom vam v branje dajem poročilo o njegovem delu v preteklem letu. NSP je tudi v letu 2018 deloval aktivno in v skladu z namenom, zaradi katerega je bil ustanovljen, različnim deležnikom trga plačil (ponudnikom in uporabnikom plačilnih storitev, upravljavcem plačilnih infrastruktur ter organom javnih oblasti) omogočal platformo za izmenjavo mnenj, usklajevanje interesov ter obravnavo aktualnih vsebin in strokovnih vprašanj s področja plačil in plačevanja.

Letno poročilo, ki je pred vami, je odraz dela NSP in njegovih članov, ki v njem aktivno sodelujejo, v preteklem letu. Ponuja pregled opravljenih aktivnosti, tako v okviru rednih sej kot v okviru ožjih delovnih skupin, ter izpostavlja ključne obravnavane tematike. Hkrati je tudi priložnost, da se širša zainteresirana javnost seznaní z delom in vsebinami, ki jih pokriva NSP. Za seznanjanje širše javnosti o svojem delu NSP sicer skrbi tudi z objavo E-novic NSP ter sporočil za javnost po vsaki seji NSP.

Pomembna mejnika z vidika delovanja NSP in optimizacije načina »koriščenja« NSP kot posvetovalne platforme različnih deležnikov, zastopanih v njem, predstavljata sprejetje najprej Vizije NSP za razvoj trga plačil v Sloveniji in nato, na njeni osnovi, še Načrta aktivnosti NSP 2019 – 2020. Omenjena dokumenta predstavljata poenotenje pogledov deležnikov trga plačil, zastopanih v NSP, na razvoj trga plačil v Sloveniji in, v tej zvezi, aktivnosti NSP. Njuno sprejetje je odraz zavezanosti deležnikov, zastopanih v NSP, k uresničevanju skupno dogovorjenih nalog. V času hitrega razvoja na področju plačevanja, ki lahko vodi v razdrobljenost trga plačil in posledično (lahko) tudi v nezaupanje deležnikov v delovanje tega trga, bo NSP tako lahko še naprej učinkovito deloval ter prispeval k razvoju povezanega, varnega in učinkovitega trga plačil v Sloveniji.

Vabljeni k branju!

*mag. Simon Anko
Predsednik Nacionalnega sveta za plačila*

1. Povzetek aktivnosti NSP v letu 2018

Kot v preteklih letih je tudi v letu 2018 Nacionalni svet za plačila (NSP) deloval kot edinstvena platforma za zagotavljanje dialoga med ključnimi deležniki na trgu plačil, s ciljem podpiranja uravnoveženega in trajnostnega razvoja trga varnih in učinkovitih plačilnih storitev v Sloveniji.

Na treh sejah NSP v letu 2018, ki so potekale 5. aprila, 26. septembra in 6. decembra, so bile tako obravnavane raznolike aktualne tematike s področja plačil. Izdani sta bili tudi dve številki E-novic NSP (v nadaljevanju: E-novice), ki so namenjene obveščanju članov NSP in širše javnosti o dogajanju ter aktivnostih na področju plačil. Tako pri predlogih gradiv za obravnavo na sejah NSP kot tudi pri pripravi E-novic so poleg Sekretariata NSP, ki nudi strokovno in logistično podporo delovanju NSP, aktivno sodelovali tudi člani NSP.

Glede na dosedanje dobre izkušnje z obravnavo specifičnih vprašanj oziroma tematik v okviru delovnih skupin, so se aktivnosti NSP v letu 2018 nadaljevale tudi v tej obliki.

Izhodišče za večji del aktivnosti v letu 2018 je predstavljalo sprejetje Vizije NSP za razvoj trga plačil v Sloveniji (Vizija NSP), kot krovnega dokumenta, ki opredeljuje temeljna področja delovanja NSP. Zaradi hitrosti razvoja na področju plačil in vedno večjega pomena usklajevanja aktivnosti trga plačil, je NSP, ki združuje njegove deležnike, zaznal potrebo po izboljšanju učinkovitosti lastnega delovanja. K tem aktivnostim je NSP pristopil z ustanovitvijo delovne skupine za pripravo načrta aktivnosti NSP. Cilj delovne skupine je bil začrtati jasne in ambiciozne aktivnosti, skupne vsem deležnikom, zastopanim v NSP, za njegovo nadaljnje delo. Namen teh aktivnosti je uskladiti aktivnosti deležnikov trga plačil v Sloveniji, zastopanih v NSP, ter na ta način podpreti nadaljnji razvoj povezanega trga plačil v Sloveniji.

Povezano z aktivnostmi optimizacije delovanja NSP in v luči razvoja na področju plačevanja se je NSP v letu 2018 posvetil tudi preučitvi načina delovanja delovne skupine za obravnavo tematik, povezanih z varnostjo plačil, ki deluje že od leta 2017.

**3 seje NSP in 2 številki
E-novic**

**Člani NSP aktivno
sodelujejo v okviru
posameznih sej in pri
pripravi E-novic**

**NSP se je v letu 2018
posvetil predvsem
optimizaciji in
izboljšanju učinkovitosti
delovanja NSP ter
njegovih delovnih skupin**

**NSP je v letu 2018
ustanovil delovno
skupino za pripravo
načrta aktivnosti NSP**

2. Aktivnosti NSP v okviru delovnih skupin

2.1. Delovna skupina za pripravo načrta dela NSP

Delovna skupina za pripravo načrta dela NSP je bila ustanovljena z namenom določitve prednostnih nalog za ključna področja dela NSP, opredeljena v Viziji NSP.

Pri svojem delu je delovna skupina stremela k določitvi konkretnih in ambicioznih aktivnosti, ki so izvedljive v opredeljenih rokih in – poleg naštetega – prinašajo tudi merljive rezultate. Prvi predlog načrta aktivnosti je bil obravnavan na 11. seji NSP, 26. septembra 2018. Končni predlog Načrta aktivnosti NSP 2019 – 2020 (Načrt aktivnosti NSP) je bil potrjen na 12. seji NSP, 6. decembra 2018.

Načrt aktivnosti NSP opredeljuje konkretne aktivnosti za vsako izmed ključnih področij dela iz Vizije NSP (varnost, učinkovitost, dostopnost, harmonizacija, sodelovanje, pravočasnost in komunikacija), in sicer na osnovi identificiranih izzivov, s katerimi se srečujejo deležniki trga plačil. Prav tako načrt določa roke in pogoje izvedbe posameznih aktivnosti ter ključne kazalnike uspeha, ki bodo omogočali merjenje uspešnosti izvajanja načrta in učinkovitosti delovanja NSP na splošno.

Vizija NSP vizualizira stanje prihodnjega trga plačil v Sloveniji, Načrt aktivnosti NSP pa opredeljuje strategijo za njeno uresničitev. Zato Vizija NSP in Načrt aktivnosti NSP skupaj predstavljata temeljna dokumenta za delovanje v prihodnjih letih, ne samo NSP kot posvetovalne platforme, temveč tudi posameznih deležnikov trga plačil pri izvajanju njihovih aktivnosti. Te bodo v 2019 in 2020, skladno z Načrtom aktivnosti NSP, med drugim usmerjene v ohranjanje pozitivne uporabniške izkušnje ter izboljšanje komunikacije z uporabniki plačilnih storitev in njihove informiranosti glede novosti na področju plačevanja ter s tem povezanih tveganj. Prav tako Načrt aktivnosti NSP le-tega zavezuje k obravnavi vprašanj, povezanih z nezadostnim poznavanjem pričakovanih uporabnikov (s strani ponudnikov), s pomanjkanjem spodbud za uporabo učinkovitih načinov plačevanja, neenotnimi uporabniškimi izkušnjami, ki so posledica razdrobljenosti trga plačil in zavirajo uporabo novih in učinkovitih načinov plačevanja, ter s problemom nedostopnosti plačilnih storitev za določene

***Potrjen Načrt aktivnosti
NSP 2019-2020***

***Načrt aktivnosti NSP
določa prednostne
naloge deležnikov trga
plačil v Sloveniji, roke in
pogoje izvedbe aktivnosti
ter ključne kazalnike
uspeha***

***Vizija NSP in Načrt
aktivnosti NSP
predstavljata temeljna
dokumenta za delovanje
NSP***

segmente prebivalstva (npr. upokojene, slepe in slabovidne, tujce itd). Nenazadnje se je NSP, s sprejetjem Načrta aktivnosti NSP, zavezal tudi k izboljšanju lastne učinkovitosti delovanja in k merjenju uspešnosti izvajanja svojih aktivnosti.

2.2. Delovna skupina za obravnavo tematik, povezanih z varnostjo plačil

Področje varnosti pri plačevanju je v Viziji NSP opredeljeno kot eno izmed ključnih področij dela NSP. S sodelovanjem deležnikov trga plačil v NSP in s spodbujanjem dialoga med njimi o tematikah, povezanih z varnostjo plačil, si deležniki prizadevajo za razvoj in uveljavitev zanesljivih načinov plačevanja. Področje dela NSP zajema tudi spodbujanje razvoja varnih in enotnih načinov identifikacije in avtentikacije pri dostopu do plačilnih storitev.

Posledici tehnološkega razvoja in z njim pogojenih inovacij na področju plačevanja sta njegova globalizacija in digitalizacija. Vedno večji poudarek je na razvoju učinkovitih načinov plačevanja, (včasih) lahko tudi na račun varnosti plačevanja. Ti trendi, ki smo jim priča na trgu plačil, s ciljem preprečiti njegovo razdrobljenost in zagotoviti njegovo varno delovanje v prihodnje, zahtevajo usklajeno delovanje deležnikov. Z vidika optimizacije delovanja NSP, se je ta v letu 2018 posvetil tudi preučitvi aktivnosti (že delujoče) delovne skupine za obravnavo tematik, povezanih z varnostjo plačil.

Rezultat teh aktivnosti je bila prenova mandata, potrjenega po pisnem postopku 13. junija 2018, delovne skupine za obravnavo tematik, povezanih z varnostjo plačil. Spremenjen mandat na novo opredeljuje cilj delovne skupine, in sicer je ta zdaj podpora NSP pri izvedbi aktivnosti, katerih cilj sta dvig ozaveščenosti uporabnikov glede varnostnih vidikov, povezanih s plačevanjem, ter ohranjanje zaupanja uporabnikov v plačilne storitve in delovanje trga plačilnih storitev na splošno. Poleg tega nov mandat delovne skupine, v primerjavi s starim, predvideva širšo sestavo delovne skupine, po novem ne le strokovnjake s področja zagotavljanja varnosti pri plačevanju, temveč tudi strokovnjake s področja komuniciranja z javnostmi in drugih strokovnjakov (na primer s področja informacijske tehnologije).

Namen prenove mandata delovne skupine je bil predvsem zagotoviti jasna izhodišča za delo delovne skupine, skladno z Vizijo NSP spodbuditi enotno razumevanje vprašanj in izzivov na področju varnosti pri plačevanju ter

***Področje varnosti
plačevanja je
opredeljeno kot eno
izmed ključnih področij
dela NSP***

***NSP se je v letu 2018
posvetil tudi optimizaciji
svojega delovanja v
okviru delovne skupine
za obravnavo tematik,
povezanih z varnostjo
plačil***

***Prenovljen mandat
delovne skupine za
obravnavo tematik,
povezanih z varnostjo
plačil***

izmenjavo dobrih praks na področju ozaveščanja uporabnikov plačilnih storitev o vsebinah, povezanih s področjem varnosti pri plačevanju. Konkretni aktivnosti na področju varnosti pri plačevanju, usmerjene predvsem v izboljšanje informiranosti uporabnikov glede značilnosti plačilnih storitev, povezanih tveganj in načinov zaščite pred njimi, je NSP opredelil v Načrtu aktivnosti NSP 2019 – 2020.

3. Ostale tematike, obravnavane v okviru NSP

V okviru sej NSP so bile obravnavane tudi številne druge vsebine, največ pozornosti pa je bilo namenjene takojšnjim plačilom in aktivnostim s področja vzpostavitve enotnega vmesnika za varno komunikacijo.

3.1. Takojšnja plačila

Takojšnja plačila so tudi v letu 2018 ostajala aktualna tematika. Kot v prejšnjem letu so bili člani NSP redno seznanjeni tako z napredkom projekta vzpostavitve vseevropske infrastrukture za takojšnja plačila (TARGET instant payment settlement; TIPS), ki je začela delovati 30. novembra 2018, kot tudi z vzpostavitvijo infrastrukture za procesiranje takojšnjih plačil pri Bankartu d. o. o. (plačilni sistem BIPS). Predstavljene so bile tudi aktivnosti v zvezi z nacionalno shemo za takojšnja plačila (Flik), ki jo oblikujejo slovenske banke in hranilnice, ter ključne funkcionalnosti omenjene sheme.

V okviru razprav je bilo izpostavljeno, da so pri takojšnjih plačilih izrednega pomena mrežni učinki – če uporabnik namreč rešitev za takojšnja plačila ne bo mogel uporabiti pri katerem koli trgovcu, takšne rešitve ne bodo zaživele. Za samo uveljavitev takojšnjih plačil pa so člani NSP kot ključne dejavnike prepoznali tudi cenovno politiko, čas izvedbe takojšnjih plačil in možnost njihove čezmejne uporabe.

Aktivnosti NSP na področju varnosti plačil, opredeljene v Načrtu aktivnosti NSP

TIPS, BIPS in Flik – aktualno na področju takojšnjih plačil

NSP spodbuja razvoj takojšnjih plačil v skladu s pričakovanji uporabnikov

3.2. Aktivnosti s področja vzpostavitve enotnega vmesnika za varno komunikacijo med ponudniki plačilnih storitev v Sloveniji

V skladu z zahtevami Direktive o plačilnih storitvah na notranjem trgu (PSD2) in Delegirane uredbe glede regulativnih tehničnih standardov za močno avtentikacijo strank ter skupnih in varnih odprtih standardov komunikacije morajo ponudniki, ki vodijo račune (običajno banke in hranilnice), vzpostaviti enoten vmesnik za varno komunikacijo s ponudniki storitev odreditve plačil in storitev zagotavljanja informacij o računih. Navedeno je ključno, da bosta lahko omenjeni »novi« (tj. prvič urejeni v PSD2) storitvi zaživel v praksi.

Vendar pa tematika vzpostavitve enotnega vmesnika ne zadeva zgolj bank in hranilnic, temveč tudi nebančne ponudnike, ki bodo dostopali do podatkov o plačilnih računih komitentov pri bankah in hranilnicah, ter seveda uporabnike plačilnih storitev (potrošnike, trgovce). Zaradi navedenega so bili deležniki v okviru NSP redno seznanjeni z aktivnostmi v zvezi z vzpostavitvijo omenjenega vmesnika, ki ga za večino slovenskih ponudnikov, ki vodijo račune, vzpostavlja Bankart d. o. o.

Člani NSP so v razpravi ugotavljali, da s konceptom t. i. odprtega bančništva, ki ga prinaša PSD2 (oziroma Zakon o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih, ki v slovenski pravni red prenaša PSD2), banke izgubljajo vodilno vlogo na tem področju. Način opravljanja plačilnih storitev se spreminja, prihajajo novi, nebančni ponudniki. Vendarle pa imajo tudi bančni ponudniki določene prednosti, saj že razpolagajo z bazo komitentov, med uporabniki pa uživajo tudi visoko stopnjo zaupanja.

Poudarjeno je bilo, da ni smiselno, da se vzpostavlja le delne rešitve (vsaka banka svoj vmesnik) ali rešitve, specifične za slovensko okolje, medtem ko na evropski ravni obstajajo iniciative za poenotenje načina komunikacije med ponudniki. Takšen parcialen pristop bi namreč lahko posledično otežil ali celo onemogočil uveljavitev odprtega bančništva. NSP podpira harmonizirane rešitve, ki bodo omogočile spodbujanje konkurence med različnimi ponudniki (novih) plačilnih storitev, od česar bodo koristi imeli tudi uporabniki.

Vzpostavitev enotnega vmesnika je ključna za zagotovitev storitev odreditve plačil in zagotavljanja informacij o računih

Izzivi odprtega bančništva

Pogled naprej

Preteklo leto je bilo na področju plačil vsekakor izjemno pestro. Veljati je začel novi Zakon o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih, ki bo, skupaj z delegiranimi uredbami Evropske komisije in smernicami Evropskega bančnega organa, v letu 2019 tlakoval pot odprtemu bančništvu. Odprto bančništvo bo v prihodnje izziv in hkrati priložnost tako za obstoječe bančne ponudnike, kot tudi za nove, inovativne subjekte, ki bodo zdaj uporabnikom lahko regulirano ponudili svoje storitve.

Zanimivo dogajanje pričakujemo tudi na področju finteha, tj. tehnološko pogojenih inovacij v finančnih storitvah, ki lahko rezultirajo v novih poslovnih modelih, načinih uporabe, procesih ter produktih. Nove tehnologije spreminjajo razmišljanja, navade in pričakovanja uporabnikov na področju plačevanja. Uporabniki tako pričakujejo, da bodo lahko plačila opravljali in prejeli kadarkoli (24/7/365) in kjerkoli (na primer zgolj z uporabo mobilnega telefona). Pojavljajo se novi poslovni modeli, ki naj bi uporabnikom olajšali plačevanje, pri čemer pa veliko število različnih, neharmoniziranih načinov plačevanja lahko privede do razdrobljenosti trga plačil in slabše uporabniške izkušnje.

Vedno več pozornosti na (evropskem) trgu plačil je namenjene tudi velikim globalnim platformam, ki plačilne storitve ponujajo kot dodatne storitve, pri tem pa s pridom izkoriščajo svoje obstoječe baze komitentov. Zanimivo bo spremljati, kakšna stališča in usmeritve bodo v zvezi s tehnološkimi velikani (angl. tech giants) sprejeli evropski organi, in kakšne bodo posledice teh stališč na evropski in posledično tudi na slovenski trg plačil.

Omenjene spremembe na trgu plačil pomenijo izzive tako za javne oblasti kot tudi za ponudnike plačilnih storitev in nenazadnje uporabnike. NSP bo v svoji vlogi strateškega in komunikacijskega telesa še naprej skrbel za obveščanje deležnikov o aktualnem dogajanju na področju plačil tako v Sloveniji kot tudi širše na ravni Evropske unije, spodbujal konstruktiven dialog med deležniki s ciljem izmenjave mnenj in usklajevanja interesov ter podpiral razvoj rešitev, ki bodo omogočale harmonizirane, varne, uporabniku prijazne in učinkovite načine plačevanja.

Seznam sodelujočih v NSP v letu 2018:

Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve

Banka Intesa Sanpaolo d.d.

Bankart d.o.o.

Finančna uprava Republike Slovenije

Gospodarska zbornica Slovenije

Javna agencija Republike Slovenija za varstvo konkurence

MasterCard Europe sprl

MBILLS d.o.o.

Mercury Processing Services International d.o.o.

Ministrstvo za finance

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo

NLB d.d.

Nova KBM d.d.

Slovensko zavarovalno združenje

Trgovinska zbornica Slovenije

Uprava Republike Slovenije za javna plačila

Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja

Visa Europe

Združenje bank Slovenije

Zveza potrošnikov Slovenije